

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧНУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

 2017 р.

**Програма творчого конкурсу
для вступу на 1 курс
на спеціальність
«ЖУРНАЛІСТИКА»**

Миколаїв_2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Творчий конкурс із журналістики є вступним екзаменаційним випробуванням за спеціальністю «Журналістика».

Мета вступного іспиту «Творчий конкурс» полягає у виявленні й оцінці творчих здібностей абітурієнта, його професійної орієнтації у сфері практичної журналістики.

Приймання студентів на напрям «Журналістика» здійснюється за підсумками складання трьох іспитів: творчого конкурсу з журналістики, екзамену з літератури (ЗНО) й української мови (ЗНО).

ЗМІСТ І ЕТАПИ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ

Творчий конкурс за спеціальністю «Журналістика» відбувається у два етапи: співбесіда та письмова робота.

1. СПІВБЕСІДА

А). Для участі у творчому конкурсі абітурієнт, який вже має праці у ЗМІ (засобах масової інформації), складає:

- публікації в газетах і журналах (або сценарії, тексти для радіо й телебачення, рукописи, фотографії);
- творчу характеристику-рекомендацію редакції газети, журналу, телебачення, радіо, інформаційної агенції (приклад характеристики – див. Додаток 1);
- інші матеріали, що стосуються творчої і професійної роботи у галузі журналістики (дипломи конкурсів різних рівнів та інші заохочення).

Характеристика-рекомендація повинна містити такі відомості:

- термін співробітництва абітурієнта з зазначеною редакцією;
- кількість підготовлених матеріалів;
- жанри журналістики, в яких абітурієнт виявив себе (замітка, репортаж, інтерв'ю, добірка новин, замальовка тощо);
- відомості про особистісні та професійні якості абітурієнта.

Характеристика-рекомендація має бути складена на бланку редакції у довільній формі, датована роком вступу абітурієнта у виш, скріплена підписом відповідальної особи і печаткою ЗМІ.

Усі матеріали, надруковані в періодиці чи передані по телебаченню й радіо (у вигляді роздрукованих текстів і сценаріїв), повинні бути завірені печаткою відповідної редакції та підписом її керівника. У разі, якщо матеріал було надруковано без підпису чи під псевдонімом, керівник має розшифрувати і завірити прізвище та ініціали автора.

Комісія з творчого конкурсу оцінює надані абітурієнтом публікації відповідно до таких критеріїв:

- уміння знаходити новини, соціально значимі, цікаві факти, характерні деталі, бачити суспільно значущі проблеми, доходити аргументованих висновків;
- здатність самостійно і логічно мислити;

- уміння грамотно, наочно, образно зображувати події, людей, факти, ситуації, явища.

Комісія зважає на якісний рівень підготовлених публікації, а не на їхню кількість.

Під час співбесіди даються короткі ухвали комісії за результатом розгляду публікацій.

Б). Абітурієнти будуть допущені до участі у конкурсі й без надання таких матеріалів.

Із абітурієнтами, що не мають публікацій у ЗМІ, буде відбуватися діалог щодо мотивів вибору професії, про періодичні видання, з якими він знайомий, про його радіо- та телевізійні вподобання, про актуальні події суспільного життя в Україні та за кордоном, про твори літератури й мистецтва. Можуть бути поставлені й інші запитання для виявлення рівня загального розвитку абітурієнта, його творчих інтересів і уявлень щодо ролі журналістики в житті суспільства.

Мета співбесіди – уточнити коло інтересів, уявлення щодо обраної професії, міру зорієнтованості у засобах масової інформації. Члени комісії – люди творчі. Тому сформулювати конкретні питання можуть у власний спосіб. Запитати, наприклад, які газети, журнали ви читаєте? Чому? Чи звертаєте Ви увагу на підпис під матеріалами? Чи є у цій газеті журналіст, чії публікації ви читаєте у першу чергу? Що приваблює вас у матеріалах цього журналіста? А які ще газети знаєте? Ваша улюблена телепередача? Тележурналіст? Які інформаційні програми ви знаєте? На яких каналах вони йдуть? Як часто? А що було головною теленовиною вчора? Що відбувається зараз у світі, у країні, у вашому місті?

Зрозуміло, ваших співрозмовників цікавитиме й ваше уявлення щодо професії, ваша мотивація. Чому ви обрали саме професію журналіста? Чим вас приваблює професія? Що, на вашу думку, головне у цій професії? Що ви знаєте про неї? Чому ви вважаєте, що журналістика – професія для вас? Що ви вже зробили, щоб пізнати її краще? З якою редакцією співпрацювали? Із ким конкретно? Про що був ваш перший матеріал? Хто вигадав тему? Як ви здобували інформацію для цього матеріалу? Чи самі сформулювали заголовок? Що було найважчим під час підготовки матеріалів? Чи є у вас улюблена тема, над якою вам подобається працювати? Про що й кого ви би хотіли написати? У кого взяти інтерв'ю і чому? Чим для вас цікава ця людина або тема? Де б ви хотіли працювати після закінчення навчання?

Ваші вміння і якості також можуть стати об'єктом уваги членів комісії. Вони можуть перевірити вашу спостережливість і попросити описати, наприклад, голову комісії, з яким ви зустрічалися на консультаціях. Або свого друга. Або вулицю, на якій ви живете. Або помінятися місцямиб ви – член комісії, а я – абітурієнт; про що б ви запитали мене?

Що ви читаєте? Яку книжку прочитали останньою? Кого із сучасних українських письменників любите? Із зарубіжних? Чия поезія для вас найближча? Як ви любите проводити дозвілля? Чим захоплюєтесь?

Привічть себе дивитися новини – програму «Новини», «Шустер live», «Свобода слова» тощо, щоб бути у курсі останніх подій.

Якщо вас цікавлять професійні та загальнолюдські проблеми, пов'язані з журналістикою і засобами масової комунікації загалом – почитайте підшивку «Кореспондента», «День», «Українська правда» тощо. Знання та інформація, отримані із цих та інших джерел – книжок, газет, журналів, словників, Інтернету, – допоможуть вам, з одного боку, краще уявити собі майбутню професію, а з іншого, прагматичного боку, впевненіше почуватися на співбесіді.

Співбесіда – не іспит, а швидше інтерв'ю. а оскільки беруть його у вас (!) професійні журналісти, значить, ви їм від початку цікаві. Їм справді цікаво бесідувати з вами. Цікаві ваші думки, ваші почуття, ваші прагнення, плани, мрії та надії. Тому залиште екзаменаційні страхи за дверима аудиторії і просто розмовляйте з розумними співрозмовниками, намагаючись посилити цю зацікавленість.

Ухвала за результатами розгляду публікацій і співбесіди може бути така: «Рекомендувати до участі у конкурсі» чи «Не рекомендувати до участі у конкурсі». Позитивне рішення буде прийняте, коли надані абітурієнтом праці інформаційного чи проблемного плану виявляють схильність до журналістики. Негативна ухвала може бути винесена, якщо і публікації, і відповіді на питання не виявляють творчих здібностей, ерудиції та активної життєвої позиції абітурієнта. В обох випадках абітурієнт має право продовжувати участь у конкурсі.

II ПИСЬМОВА РОБОТА (ЕСЕ)

Есе від французького “essai”, англ. “essay”, “assay” – спроба, проба, нарис; від латинського “exagium” – зважування. Засновником жанру вважають М. Монтеня («Досліди», 1580). Цей прозовий твір – роздум, невеликий за обсягом, із вільною композицією. Жанр критики і публіцистики, вільне трактування певної проблеми. Есе висловлює індивідуальні враження і міркування щодо конкретного приводу чи питання і не претендує на визначальне чи вичерпне трактування предмета. Як правило, есе передбачає нове, суб'єктивно забарвлене слово про щось і може мати філософський, історико-біографічний, публіцистичний, літературно-критичний, науково-популярний, белетристичний характер.

Есе повинно містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, висновки, що узагальнюють авторську позицію.

Тема есе

Тема не повинна ініціювати виклад лише визначень і понять, її мета – спонукати до роздумів.

Тема есе має містити питання, проблему, мотивувати до роздумів.

Побудова есе

Побудова есе – це відповідь на питання чи розкриття теми, що ґрунтується на класичній системі доказів.

Структура есе

1. Титульний аркуш.

2. Вступ – суть і обґрунтування вибору теми, складається із низки компонентів, пов'язаних логічно і стилістично.

На цьому етапі дуже важливо правильно *сформулювати питання, на яке ви збираєтесь знайти відповідь у ході свого дослідження.*

Під час роботи над вступом можуть допомогти відповіді на такі питання: «Чи треба давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Які поняття будуть залучені у мої роздуми з теми?», «Чи можу поділити тему на кілька дрібніших підтем?»

3. Основна частина – теоретичне підґрунтя вибраної проблеми і виклад основного питання.

Ця частина передбачає розвиток аргументації і аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій з цього питання. У цьому полягає основний зміст есе і це становить головну трудність. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснено структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані та чіткі роздуми) пропоновану аргументацію / аналіз. Там, де це необхідно, як аналітичний інструментарій можна використовувати графіки, діаграми і таблиці.

Залежно від порушеного питання, аналіз здійснюють за такими критеріями:

Причина – наслідок, загальне – особливе, форма – зміст, частина – ціле, постійність – мінливість.

У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один параграф повинен мати тільки одне твердження та відповідний доказ, що підкріплений графічним й ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи змістом й аргументацією розділи, необхідно в межах параграфу обмежити себе розглядом однієї головної думки. Добре перевірений (і для більшості – цілком необхідний) спосіб побудови будь-якого есе – використання підзаголовків для позначення ключових моментів аргументованого викладу. Це допомагає подивитися на те, що планується виконати (і дати відповідь на запитання: чи хороший задум). Такий підхід допоможе дотриматися певної мети в усьому дослідженні. Ефективне використання заголовків не тільки позначення основних пунктів, які необхідно висвітлити. Їхня послідовність може також свідчити про наявність чи відсутність логічності в розкритті теми.

Завершення – узагальнення й аргументація висновків з теми, які вказують на галузь її використання тощо. Підсумовує есе чи ще раз роз'яснює, підкріплює зміст та значення викладеного в основній частині. Методи, що рекомендують для складання завершення: повторення, ілюстрація, цитата, вражаючі твердження. Висновок може містити дуже важливий елемент, як свідчення про застосування (імплікацію) дослідження, не виключаючи взаємозв'язку з іншими проблемами.

Структура апарату доказів, необхідних для написання есе

Доказ – це сукупність логічних прийомів обґрунтування істинності будь-якого твердження за допомогою інших істинних і зв'язаних з ним суджень. Він пов'язаний з переконанням, але не тотожний йому: аргументація чи доказ повинен базуватися на даних науки та суспільно-історичній практиці, проте переконання – на неосвіченості

людей у питаннях економіки й політики, наявності доказів. Іншими словами, докази чи аргументація – це роздуми, переконливі факти, судження, наукові дані. Структура будь-якого доказу складається з трьох складників: тези, аргументи і висновки чи оцінні судження.

Теза – це твердження, яке потребує доказів. Аргументи – це категорії, якими користуються, доводячи істинність тези. Висновок – це думка, яка заснована на аналізі фактів. Оцінне судження – це погляд, заснований на наших переконаннях та віруваннях. Аргументи зазвичай поділяються на такі групи:

- засвідчені факти – фактичний матеріал (чи статистичні дані). Факти – це плідне середовище для з'ясування тенденцій, а на їхніх підставах – законів у різних галузях знань, тому ми часто ілюструємо дію законів на основі фактичних даних;

- визначення в процесі аргументації використовуються як опис понять, пов'язаних з тезою;

- закони науки й раніше доведені теореми теж можуть бути аргументами доведення.

Види зв'язків у доказах

Для того, щоб розташувати тези й аргументи в логічній послідовності, необхідно знати способи їхнього взаємозв'язку. Зв'язок передбачає взаємодію тези й аргументу та може бути прямим, непрямим і розділовим. Прямий доказ – доказ, у якому істинність тези безпосередньо обґрунтовується аргументом. *Наприклад: ми не повинні йти на заняття, оскільки сьогодні неділя.* Метод прямого доказу можна застосувати, використовуючи техніку індукції, дедукції, аналогії та причинно-наслідкових зв'язків. Індукція – процес, у результаті якого ми робимо висновки, що базуються на фактах. Ми прямуємо в судженнях від конкретного до загального, від пропозиції до ствердження. Загальне правило індукції говорить: чим більше фактів, тим більш переконлива аргументація.

Дедукція – процес роздумів від загального до конкретного, у якому висновок зазвичай будується за допомогою двох передумов, одна з яких має більш загальний характер. Наприклад, усі люди, які ставлять перед собою зрозумілі цілі та зберігають наявність духу під час критичної ситуації, є великими лідерами. Як свідчать численні сучасники, такими якостями володів А. Лінкольн – один з найяскравіших лідерів в історії Америки.

Аналогія – спосіб роздумів, побудований на порівнянні. Аналогія передбачає, що якщо об'єкти Л і Б схожі за декількома напрямками, то вони повинні мати однакові властивості. Необхідно пам'ятати про деякі особливості цього виду аргументації: непрямі порівняння мають стосуватися найвизначніших рис двох об'єктів, які порівнюються, в іншому випадку можна дійти до абсолютно абсурдного висновку.

Причинно-наслідкова аргументація – аргументація за допомогою пояснень причин того чи іншого явища (дуже часто явищ, що знаходяться у взаємозв'язку).

Вимоги до фактичних даних й інших джерел

Під час написання есе надзвичайно важливо те, як використовуються емпіричні дані й інші джерела (особливо якість читання). Фактично всі дані співвідносяться з конкретним часом та місцем, тому перед використанням варто переконатися в тому, що

вони відповідають необхідному для дослідження часу й місцю. Відповідна специфікація даних за часом та місцем – один із способів, який може попередити надмірне узагальнення, результатом якого може, наприклад, стати припущення про те, що всі країни за деякими важливими аспектами однакові (якщо Ви так думаєте, тоді це має бути доведено, а не бути лише безпідставними твердженнями).

Завжди можна уникнути надмірного узагальнення, якщо пам'ятати, що в рамках есе використані дані є ілюстративним матеріалом, а не остаточним фактом, тобто вони підтверджують аргументи й роздуми та свідчать про те, що автор уміє використовувати дані належним чином. Не можна забувати також, що дані, які стосуються проблемних питань, завжди підлягають сумніву. Від автора не чекають визначеної чи остаточної відповіді. Необхідно зрозуміти сутність фактичного матеріалу, пов'язаного з цим питанням (відповідні індикатори? Наскільки надійні дані для побудови таких індикаторів? До яких висновків можна дійти, базуючись на фактичних даних та індикаторах відповідно до причин та наслідків? тощо), і продемонструвати це в есе. Не можна посилається на праці, які автор есе не читав самостійно.

Як підготувати та написати есе?

Якість будь-якого есе залежить від трьох взаємозалежних складових:

– вихідний матеріал, який буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, записи результатів дискусій, власні роздуми та накопичений досвід щодо конкретної проблеми);

– якість обробки вихідного матеріалу (його організація, аргументація та докази);

– аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з питаннями, поставленими в есе).

Процес написання есе можна розділити на декілька етапів: обмірковування – планування – написання – перевірка – редагування.

Планування – визначення мети, основних ідей, джерел інформації, термін виконання та презентації роботи.

Мета повинна визначати дії. Ідеї, як і цілі, можуть бути конкретними та загальними, більш абстрактними. Думки, почуття, погляди та уявлення можуть бути виражені в формі аналогій, асоціацій, припущень, роздумів, суджень, аргументів, доказів тощо.

Аналогії – виявлення ідеї та створення уявлень, зв'язок елементів значень. Асоціації – відображення взаємозв'язків предметів та явищ дійсності в формі закономірного зв'язку між нервово-психічними явищами (у відповідь на той чи інший вербальний стимул видати першу реакцію). Припущення – твердження, яке не підтвержене доказами. Роздуми – формування та доказ думок. Аргументація – ряд пов'язаних між собою суджень, які висловлюються для того, щоб запевнити читача (слухача) у правильності (істинності) тези, точки зору, позиції.

Судження – фраза чи речення, для якого має сенс питання: істинно чи хибно?

Докази – обґрунтування того, що висновок абсолютно правильний чи з якоюсь частиною вірогідності. Як докази використовують факти, посилання й авторитети, істинні судження (закони, аксіоми тощо), доводи (прямі, непрямі, «від протилежного», «методом виключення») тощо.

Перелік, отриманий у результаті перерахування ідей, допоможе визначити, які з них потребують особливої аргументації. Джерела. Тема есе підкаже, де шукати необхідний матеріал. Зазвичай користуються бібліотекою, Інтернет-ресурсами, словниками, довідниками. Перегляд означає редагування тексту з орієнтацією на якість та ефективність. Якість тексту складається з чотирьох основних компонентів: ясності думки, зрозумілості, грамотності та коректності. Думка – це зміст написаного. Необхідно чітко формулювати ідеї, які хочете висловити, в іншому випадку Вам не вдасться донести ці ідеї та свідчення реципієнтам.

Зрозумілість – це доступність тексту для розуміння. Легше за все її можна досягти, користуючись логічно, послідовно та ретельно вибраними словами, фразами та взаємопов'язаними абзацами, що розкривають тему.

Грамотність відображає дотримання норм граматики та правопису. Якщо маєте сумніви, перевірте за підручником, словником або скористайтеся посібником зі стилістики чи дайте прочитати написане людині, чия манера письма Вам подобається. Коректність – це стиль написаного. Стиль визначається жанром, структурою роботи, цілями, поставленими автором, або читачами / слухачами, до яких він звертається.

Оцінювання есе

Правила оцінювання есе можуть трансформуватися залежно від їхньої конкретної форми, при цьому загальні вимоги до якості есе мають відповідати таким критеріям:

Критерій	Вимоги до абітурієнта	Максимальна кількість балів
Знання та розуміння теоретичного матеріалу	<ul style="list-style-type: none"> – визначає основні поняття чітко та повно, наводячи відповідні приклади; – використані поняття відповідають темі; – самостійність виконання роботи. 	2 бали
Аналіз й оцінка інформації	<ul style="list-style-type: none"> – грамотно використовує категорії аналізу; – уміло застосовує прийоми порівняння та узагальнення для аналізу понять і явищ; – здатен пояснити альтернативні погляди на нагальну проблему та дійти збалансованих висновків; – діапазон інформаційного простору (студент використовує велику кількість різних джерел інформації); – обґрунтовано інтерпретує текстову інформацію за допомогою графіків та діаграм; 	4 бали

	– дає власну оцінку проблеми.	
Побудова суджень	– зрозумілість та чіткість викладу; – логіка структурування доказів; – висунуті тези характеризуються грамотною аргументацією; – наводяться різні точки зору та їхня оцінка; – загальна форма викладу отриманих результатів і їхня інтерпретація відповідає жанру проблемної наукової статті.	3 бали
Оформлення роботи	– робота відповідає основним вимогам до оформлення; – дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних та стилістичних норм української літературної мови; – оформлення тексту з повним дотриманням правил української орфографії та пунктуації; – відповідність формальним вимогам.	1 бал

Максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за твір – 10.

Можливі теми есе

1. Як пишуться новини.
2. Телевізор та діти.
3. Спортивні сенсації року.
4. Настрій. Етюд.
5. П'ять питань улюбленому журналісту.
6. Заборонена тема.
7. Радіо, яке я слухаю.
8. Подорож з Миколаєва до Львова.
9. Історія однієї родини.
10. Заради декількох рядків у газеті.
11. Рецензія на витвір мистецтва (за вибором абітурієнта).
12. «Мета творчості – самовіддача, а чи не галас, не успіх...» (Б. Пастернак)

Критерії оцінювання творчого конкурсу

№	Критерії оцінювання	Нормативи оцінювання (максимальний бал)
<i>Снівбесіда</i>		

1	Наявність публікацій і характеристики-рекомендації / Виявлені упродовж співбесіди професійні схильності та інтереси	30/30
Твір		
Зміст		
2	Розкриття теми	10
3	Оригінальність викладу / презентації	10
4	Аргументованість ідеї	10
Мовленнєве оформлення		
5	Повнота та яскравість емоційно-виражальних засобів, умотивованість їхнього використання	10
6	Чіткість і вмотивованість композиційного рішення твору	10
7	Змістова точність, яскравість, оригінальність журналістського образу	10
8	Орфографічні та пунктуаційні помилки 0–2 3–6 6–більше	5 3 0
9	Граматичні помилки, мовленнєві недоліки, лексичні помилки 0–2 3–6 6–більше	5 3 0

Програма розглянута на засіданні фахової комісії для вступу на здобуття ступеня бакалавра (протокол № 1 від « 24 » лютого 2017 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні Приймальної комісії університету (протокол № 4 від « 27 » лютого 2017 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

І.А.Олійник